

Kjak

Jørn Astrup Hansen

Føroya Lívstrygging – ein miseydnað privatisering

Den 16. december traf lagtinget beslutning om at lade landsstyret afhænde Føroya Lívstrygging. Beslutningen repræsenterer et tilbageskridt – til 80'erne, til den korporative samfundsmodel. Ejerskabet og bestemmelsesretten overlades til fagforeningerne og den private kapital. Og landskassen garanterer for, at det nok skal gå

Lagtinget har besluttet at lade landsstyret forære halvdelen af Lív til forsikringstagerne (ved fagforeningerne) og at sælge den anden halvdel. Til højstbydende vel sagtens. Det forekommer ikke at være en ansvarlig beslutning.

Med beslutningen slipper landsstyret kontrollen med Lív, der holder en betydelig portefølje af livrentepolicer, som landsstyret har garanteret et afkast på 4,5 % om året. Og man overlader det til fagforeningerne og en, i sammenhængen, tilfældig investor at bestemme over Lív, som landskassen hæfter for.

Landsstyret bør naturligvis ikke sælge Lív, medmindre det kan ske til en kapitalstærk køber, der er i stand til at afdække, eller indtræde i, landskassegarantien, der i 2021 forventes at runde astronomiske 2,5 milliarder kroner.

Hasarderet garanti

Alternativt hertil burde landskassegarantien have været annulleret i forbindelse med landsstyrets afhændelse af selskabet. For så vidt kunne man jo udmærket have foræret hele selskabet til forsikringstagerne, mod at forsikringstagerne havde

returneret garantierne til landsstyret.

Det er selvsagt sin sag at få en garanti frigivet, når den truer med at bliver effektiv. Men det kan ikke være umuligt. En større dansk pensionskasse fik for nylig af Finanstilsynet tilladelse til at afskaffe sine ydelsesgarantier.

At stille garanti for et vist mindsteafkast (eller en vis mindsterente) 50 år ud i fremtiden eller mere svarer jo til at garantere, at gennemsnitstemperaturen i juli de næste 50 år vil være mindst 11,5 grader Celcius. Det er garantier af en

karakter, som politikerne bør afholde sig fra at stille for skatteborgernes regning.

Landsstyret ejer Lív

Et kaotisk forløb, som tog sin begyndelse i 2004, truer nu med at ende i en tragedie. For Lív og for landskassen. Den stærkt kontroversielle privatisering af Lív, som vi står over for, synes hos forsikringstagerne (fagforeningerne) at bygge på en opfattelse af, at de – forsikringstagerne – er de sande ejere af Lív.

Det er ikke tilfældet. Lívs virksomhed er baseret på landskassegarantien og

kun i mindre grad på selskabets egenkapital. Det er landskassen, der som garant bærer risikoen ved Lívs drift. Selvsagt tilhører Lív garantistilleren. Så meget desto mere, som landskassen ikke oppebærer nogen garantiprovision.

Umage ejerskab

Med den ene halvdel af aktiekapitalen ejet af forsikringstagerne og den anden halvdel ejet af en kommerciel investor har lovgiverne givet Lív det ringest tænkelige ejerskab. Det er svært at se, hvad der skulle forene to så umage

parter. Forsikringstagerne vil henlægge ethvert overskud til de forsikringsmæssige reserver, medens investoren vel sagtens gerne ser overskuddet udbetalt som udbytte.

Faren er, at aktionærerne i Lív alene kan blive enige om at spekulere imod landskassen. Det vil jo være risikofrit for Lív at placere hele formuen i højrisikable investeringer. Går det godt, tilfalder gevinsten forsikringstagerne og aktionærerne. Og går det galt, træder landskassegarantien i kraft.

Privatiseringen af Føroya Lívstrygging er *eine Aufforderung zum Tanz*.

Kitty May Ellefsen

Nú skal rationaliserast - og byrjast skal úr erva Aðalráðini skulu minka úr 9 til 6 ráð

Tað er einki hokus pokus við landsbúskapinum. Landbúskapurin kann samanberast við at halda hús. Tað ber ikki til hjá einum húsarhaldi í longri tíð at brúka meira pengar enn húsarhaldið forvinnur. Inntøkur og útreiðslur mugu yvir tíð javnviga, annars endar alt í einum ruðulleika.

Útreiðslurnar at reka landið eru nógv vaksnar seinastu 10 árin. Hyggja vit eftir høvuðstølunum hjá landskassaroknaskapinum vóru inntøkurnar hjá landskassanum í ár 2000 3.767 mió kr., meðan útreiðslurnar vóru 3.166 mió. kr. Tað vil

siga at húsarhaldið Føroyar í ár 2000 hevði eitt yvirskot áljóðandi 601 mió. kr.

Síðani ár 2000 vaksa útreiðslurnar skjótt ár undan árið. Inntøkurnar vaksa eisini, men tær megna ikki at vaksa eins nógv og útreiðslurnar. Inntøkurnar í 2009 vórðu 4.535 mió. kr., meðan útreiðslurnar eru vaksnar til 5.223 mió. kr. Undirskotið hjá landskassanum var sostatt í 2009 688 mió kr. Hetta undirskot er vaksið við umleið 340 mió. kr. frá 2008 til 2009.

Hetta má halda uppat

Nú figgjarlógin fyri 2011

kemur fyri, so hevur tað stóran týðning, at føroyskir politikarar taka ábyrgd og hugsa um pengapungin hjá landinum. Politikarar mugu hyggja eftir, hvar tað almenna kann spara og rationalisera. Og brótast má úr nýggjum. Tað er ikki vaskikonan á gólvinum, sum ger munin í sparingunum. Allar sparingar og raktionaliseringar eiga at koma úr erva.

Rationalisera úr erva

Í einum so lítlum landi sum Føroyum eiga vit at ansa væl eftir, at fyrisitingin virkar effektiv, smidlig og

tænastuvinarlig. Samstundis sum hon er tilpassað tey umleið 50.000 fólkin, ið búgva í Føroyum.

Tá talan er um rationaliseringar og sparingar eigur at verða byrjað úr erva. Tildømis kundi ein hugsað sær, at aðalráðini verða minkað úr tildømis 9 niður í 6 aðalráð. Hetta hevði bara forbetrað um bæði fyrisitingina sjálva og fakliga umhvørvið hjá fyrisitingini.

Verða aðalráð lögð saman, verður tað nógv lættari at fáa samskipað ella lagt stovnar saman við effektiviseringum/sparingum fyri eyga.

Vit kunnu taka eitt dømi

Vinnuøkið er í dag spjatt ímillum fyra aðalráð. Feðavinna liggur í Uttanríkisráðnum, fiskivinna liggur í Fiskimálaráðnum, búskapur liggur í Figgjarmálaráðnum og hinir snøklarnir liggja í Vinnumálaráðnum. Øll, sum arbeiða í almennu fyrisitingini, vita, hvørjir trupulleikar standast av, at eitt øki verður spjatt ímillum fleiri landsstýrisfólk. Tað er mangan tungt og trupult at fáa ting í lag. Heldur átti at verið gjørt eitt Búskapar- og Vinnumálaráð, sum umsat alt vinnu- og búskaparøkið.

Hetta ráð hevði veruliga kunna verið ríkið effektivt, og ráðið kundi spært einar 20 mió. kr. bara á ráðstiðið umframt munandi effektiviseringar/sparingar á undirliggjandi stovnum.

Somuleiðis kundu Almanamálaráðið og Heilsu- málaráðið verið lögð saman til eitt ráð, og tað sum so var eftir av Uttanríkisráðnum kundi verið lagt aftur til Løgmannsskrivstovuna.

Oddafiskarnir í politikki eiga at vera sína uppgávu vaksnar og fara ígongd við rationaliseringarnar nú áðrenn valið.